

Kwaliteitskader NAPL

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
<i>Kwaliteitsstandaarden</i>	4
Standaard 1: Beschrijving van inhoud, niveau en aanbod	4
Basiskwaliteit	4
Standaard 2: Leeromgeving	4
Basiskwaliteit	5
Standaard 3: Kwaliteit van de begeleiders/opleiders.....	5
Basiskwaliteit	5
Standaard 4: Afronding van het leerarrangement.....	6
Basiskwaliteit	6
<i>Bijlage 1: Kenmerken van effectieve professionalisering</i>	7
<i>Bijlage 2: Onderbouwing bij de standaarden</i>	8
<i>Bijlage 3: Kijkrichting op formeel, non-formeel en informeel leren</i>	9
<i>Bijlage 4: Achtergrondliteratuur</i>	10

Inleiding

Binnen NAPL worden ontwikkelpaden opgesteld waarmee leraren zich verder kunnen ontwikkelen. Ontwikkelpaden bieden leraren inzicht in waar ze staan in hun professionele ontwikkeling, waar ze naartoe kunnen groeien en welke route ze daarvoor kunnen nemen. De ontwikkelpaden schrijven geen vaste routes voor.

De verschillende ontwikkelpaden passen in de fasering van: 'Van startbekwaam naar vakbekwaam' en 'Van vakbekwaam naar expertleraar'. De ontwikkelpaden worden, met de herijkte bekwaamheidseisen als basis, beschreven in leeruitkomsten of doelen.

Leraren ontwikkelen zich binnen een ontwikkelpad door systematisch en doelgericht te werken aan de leeruitkomsten¹ van dat ontwikkelpad. Deze leeruitkomsten geven aan wat een deelnemende leraar geacht wordt te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen.

Een professionaliseringstraject bestaat uit een samenhangend geheel van modulaire leerarrangementen. De leerarrangementen van een professionaliseringstraject dekken samen de leeruitkomsten van een ontwikkelpad integraal af, zijn op elkaar afgestemd en (waar nodig) volgordekelijk op elkaar. Een professionaliseringstraject bestaat uit 6-10 leerarrangementen, die tezamen op een logische en samenhangende manier de leeruitkomsten van een ontwikkelpad beslaan. Het niveau van het leerarrangement sluit aan bij het niveau van het ontwikkelpad, dit is gerelateerd aan NLQF, waar het leerarrangement voor opleidt.

Een leraar ontwikkelt zich in een ontwikkelpad door meerdere leerarrangementen in de loop van tijd te stapelen of door een of meerdere leerarrangementen² te volgen waarin alle leeruitkomsten worden gedekt. Een leraar kan er ook voor kiezen om aan één enkele leerarrangement deel te nemen, maar hiermee heeft hij/zij het professionaliseringstraject niet in volledigheid afgesloten.

Binnen een professionaliseringstraject wordt recht gedaan aan zowel formeel, informeel als non-formeel leren. Professionaliseringstrajecten stimuleren het collectief leren met andere deelnemers, vakgenoten en/of collega's (teamleren). Een professionaliseringstraject, bestaande uit leerarrangementen, kan – in zijn geheel of gedeeltelijk – aangeboden worden door een Educatief Consortium of andere aanbieders. Nieuw materiaal is vanuit de open-source gedachte breed beschikbaar.

De leerarrangementen behorende bij een professionaliseringstraject dienen aan het kwaliteitskader te voldoen om opgenomen te worden in het digitaal platform van NAPL.

Dit platform toont op een overzichtelijke manier het professionaliseringsaanbod en helpt een leven lang ontwikkelen voor leraren richting te geven. Het kwaliteitskader bestaat uit vier kwaliteitsstandaarden die gebaseerd zijn op de visie van NAPL op de kwaliteit van de leerarrangementen. Het kwaliteitskader bestaat uit kwaliteitsstandaarden. In de kwaliteitsstandaarden is met ** aangegeven welke standaarden relateren aan de kenmerken van effectieve professionalisering zoals opgenomen in bijlage 1.

¹ *Leeruitkomsten zijn verankerd in de wet op Leeruitkomsten. Leeruitkomsten zijn datgene wat iemand weet en kan doen na succesvolle afronding van een leerproces. Ze staan los van de onderwijsinhoud, het curriculum, de studiebelasting en -duur, de organisatie van het onderwijs, de wijze van instructie en waar of hoe het onderwijs wordt gegeven. Dat wat een leraar weet en kan doen na succesvolle afronding van een ontwikkelpad.*

² *Leerarrangement is een begrip uit de subsidieregeling: Samenhangend geheel van formele en informele leeractiviteiten voor leraren en/of lerarenteams, passend bij landelijke ontwikkelpaden en dat voldoet aan de gestelde kwaliteitscriteria. Een eenheid die onderdeel uitmaakt van een professionaliseringstraject en erop gericht is een afgebakend aantal leeruitkomsten te realiseren. De gezamenlijke leerarrangementen vormen de leeruitkomsten van een ontwikkelpad.*

Kwaliteitsstandaarden

Standaard 1: Beschrijving van inhoud, niveau en aanbod

De inhoud en het niveau van het leerarrangement past bij het ontwikkelpad van NAPL.

Basiskwaliteit

1. Een professionaliseringstraject bestaat uit een logisch en samenhangend geheel van 6-10 leerarrangementen die tezamen de leeruitkomsten van een ontwikkelpad integraal afdekken. De leerarrangementen zijn op elkaar afgestemd en zijn (waar nodig) volgordelijk op elkaar. Een professionaliseringstraject kan uit 6 tot 10 leerarrangementen bestaan. Het niveau van het leerarrangement sluit aan bij het niveau van het ontwikkelpad. Dit is gerelateerd aan het NLQF-niveau waar het leerarrangement voor opleidt.
2. Het is duidelijk hoe het leerarrangement past in het relevante ontwikkelpad – en hoe het zich verhoudt tot de andere leerarrangementen binnen een ontwikkelpad.
3. De volgende informatie over het leerarrangement is beschikbaar:
 - a. de inhoud en het niveau van beoogde leeruitkomsten van de leerarrangementen die deel uitmaken van het professionaliseringstraject;
 - b. de wijze waarop eerder verworven competenties aangetoond en gevalideerd kunnen worden;
 - c. de leeractiviteiten;
 - d. het lesmateriaal;
 - e. de tijdsinvestering;
 - f. data, locatie, kosten en algemene voorwaarden, gekoppeld aan de opdracht tot het te verzorgen leerarrangement;
 - g. noodzakelijke begeleiding en medewerking vanuit de school;
 - h. veronderstelde voorkennis;
 - i. de wijze van afronding van het traject.
4. Het leerarrangement is adaptief, zodat wordt voortgebouwd op wat leraren al kunnen en weten.
5. Het leerarrangement heeft een onderbouwde en expliciete redenering over hoe de kenmerken van het leerarrangement samenhangen met de beoogde leeruitkomsten. Er is expliciet aandacht voor het leren van leraren en de onderwijscontext.
6. De veronderstelde voorkennis en eventuele passende toelatingsvoorwaarden zijn transparant en eenduidig beschreven.
7. Een leerarrangement sluit aan op de kenmerken van effectieve professionalisering.

Standaard 2: Leeromgeving

De leeromgeving en het programma maken het voor leraren mogelijk de beoogde leeruitkomsten te realiseren. De leeromgeving is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten over effectieve professionalisering van leraren. De ingezette leermiddelen zijn gebaseerd op actuele wetenschappelijke literatuur.

Basiskwaliteit

1. De leeromgeving sluit aan bij de beroepscontext van de deelnemer en stimuleert collectief of teamleren in de praktijk.**
2. De begeleiding en feedback is gericht op het toepassen van het geleerde en het implementeren van nieuwe werkwijzen in de onderwijspraktijk.**
3. De leeromgeving is aantoonbaar adaptief, omdat ze:
 - stimuleert dat deelnemers hun eigen kennis en vaardigheden actief vergelijken met de te behalen leeruitkomsten;**
 - inspeelt op verschillen in kennis en niveau tussen deelnemers én waardeert wat zij al kennen en kunnen;**
 - zelfregie en het maken van keuzes die passen bij de persoonlijke leerbehoefte stimuleert;**
4. De leeromgeving maakt het mogelijk dat deelnemers actief leren, waarbij continu de verbinding wordt gelegd tussen theorie en praktijk.**
5. De aangereikte materialen en modellen zijn praktisch toepasbaar in de lessen en in de bredere beroepscontext van de leraar.
6. **De inrichting van de leeromgeving bevordert de toegankelijkheid en studeerbaarheid van het leerarrangement.
7. Het geheel aan leeractiviteiten heeft een samenhangende en doordachte opbouw waarmee systematisch wordt gewerkt aan de beoogde leeruitkomsten en die recht doet aan formeel, informeel en non-formeel leren.**
8. De leeromgeving stimuleert evidence-informed werken, doordat:
 - de deelnemers hun praktijkkennis inbrengen in het leertraject;**
 - de gebruikte leermiddelen in het leerarrangement gebaseerd zijn op actuele en relevante (inter)nationale³ en wetenschappelijke literatuur met betrekking tot de inhoud van het traject;**
 - het gebruik van data uit de onderwijspraktijk wordt gestimuleerd,
 - de leeromgeving actief bijdraagt aan een ambitieuze, collectieve leercultuur waarin leraren, schoolleiders en besturen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor onderwijsontwikkeling.

Standaard 3: Kwaliteit van de begeleiders/opleiders

Leerarrangementen worden verzorgd door deskundige begeleiders/opleiders.

Basiskwaliteit

Begeleiders/opleiders beschikken, binnen een leerarrangement, gezamenlijk over de benodigde expertise om het leerarrangement te verzorgen en de deelnemers te begeleiden. Benodigde expertise blijkt uit:

1. Relevante inhoudelijke of didactische scholing/opleiding op ten minste het niveau van het aangeboden traject;
2. Ervaring met onderwijspraktijk die met het aangeboden traject worden afgedekt;
3. Kennis van de sector(en) (po/vo/mbo) waarvoor het traject wordt aangeboden;
4. Ervaring met het opleiden van leraren en kennis van opleidingsdidactiek.

³ Met oog op NLQF 6 en 7 (internationale context)

Standaard 4: Afronding van het leerarrangement

Deelnemers ronden een leerarrangement en/of een professionaliseringstraject af door bewijzen aan te leveren die aantonen dat zij de beoogde leeruitkomsten beheersen. De leraar ontvangt bij het succesvol afronden van een leerarrangement een certificaat waarop de behaalde leeruitkomsten staan vermeld. Wanneer een leraar alle leerarrangementen van een professionaliseringstraject van het betreffende ontwikkelpad succesvol heeft afgerond, kan de leraar dat aantonen met het geheel aan behaalde certificaten.

Basiskwaliteit

1. Het leerarrangement wordt afgesloten met het waarderen van bewijzen die voortkomen uit formele, informele en non-formele leeractiviteiten. De deelnemer toont hiermee aan de leeruitkomsten van het betreffende leerarrangement te beheersen;
2. De waardering van bewijzen gebeurt op valide en betrouwbaar wijze en is voldoende onafhankelijk;
3. De mogelijke bewijzen zijn passend voor de beoogde leeruitkomsten (principe van constructive alignment);
4. De wijze van afronding ondersteunt het leerproces van de deelnemers.

Bijlage 1: Kenmerken van effectieve professionalisering

Er is veel wetenschappelijk onderzoek naar kenmerken van effectieve professionalisering, binnen het onderwijsdomein en daarbuiten. Leerarrangement moeten daarom aansluiten op de kenmerken van effectieve professionalisering. Aanbieders van leerarrangementen schrijven hiervoor een theory of change.

NAPL biedt een vrije keuze uit passende aanbieders van leerarrangementen binnen een professionaliseringstraject. Om de samenhang van het professionaliseringstraject te bewaken wordt uitgegaan van maximaal 6-10 aanbieders die zich aan het kwaliteitskader hebben verbonden. Om een effectieve professionalisering te waarborgen moet het voor een leraar altijd duidelijk zijn hoe een leerarrangement zich verhoudt tot het gehele professionaliseringstraject van het betreffende ontwikkelpad.

Kenmerken van effectieve professionalisering:

1. **Leren in de onderwijspraktijk**

Effectieve professionalisering sluit aan bij relevante onderwijscontext en de dagelijkse onderwijspraktijk van de leraar. Waar mogelijk vindt professionalisering plaats in afstemming met het onderwijsteam of de organisatie. Begeleiding en feedback is gericht op het toepassen van het geleerde in de onderwijspraktijk. Inbedding in de school is een belangrijke randvoorwaarde voor succesvolle professionalisering.

2. **Stimuleren zelfregulatie**

Effectieve professionalisering moet autonomie stimuleren, evenals reflectie en samenwerking om de zelfregulatie van leraren te ondersteunen en verder te ontwikkelen. Het is belangrijk om leraren in hun professionele ontwikkeling te zien als actieve vormgevers van hun eigen ontwikkeling.

3. **Samen leren**

Leerarrangementen bieden mogelijkheden voor samen leren en collectieve participatie en teamleren waar dat passend is. Effectieve professionalisering – individueel of in teamverband – is verbonden met de schoolontwikkeling en teamontwikkeling.

Bijlage 2: Onderbouwing bij de standaarden

Het kwaliteitskader voor professionaliseringstrajecten en de onderliggende leerarrangementen voor leraren is ontwikkeld op basis van een samenhangende analyse van bestaande kwaliteitskaders, wet- en regelgeving en sectorale (po/vo/mbo) richtlijnen. Daarnaast is gebruikgemaakt van (inter)nationale wetenschappelijke literatuur. Door deze brede en expliciete onderbouwing, waarbij het kwaliteitskader nadrukkelijk aansluiting zoekt bij bestaande kaders en inzichten én rekening houdt met ontwikkeling (zoals de pilot microcredentials), vormt het een samenhangend en toekomstbestendig raamwerk voor de professionalisering van leraren.

Voor standaard 1 is aansluiting gezocht bij NVAO-standaard 1, de kwaliteitseis Product van de Nederlandse Raad voor Training en opleiding (NRTO, de brancheorganisatie voor private onderwijsinstellingen, opleidings- en trainingsbureaus), relevante onderdelen van de inspectiekaders van de Inspectie van het Onderwijs, de Handleiding NLQF en richtlijnen voor de minimale omvang van professionalisering. Daarnaast is gebruikgemaakt van inzichten over de invloed op de praktijk van professionalisering en over de kenmerken van effectieve professionaliseringsinitiatieven.

Standaard 2 is onderbouwd met NVAO-standaard 2 (leeromgeving), de NRTO-kwaliteitseis Personeel, de onderdelen OP3, OP4 en OP5 van het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs en het rapport van de VO-raad over het lerarenregister, met nadruk op de aansluiting bij de schoolcontext.

Voor standaard 3 sluit het kwaliteitskader aan bij de Wet op het hoger onderwijs, waarin randvoorwaarden voor kwaliteitsborging en organisatie zijn vastgelegd.

Standaard 4 is gebaseerd op NVAO-standaard 4, OP6 van het inspectiekader, BA1 en BA2 uit het onderzoekskader mbo, het NRTO-kwaliteitskader en het advies van de Onderwijsraad Bekwaamheid beter borgen, met aandacht voor valide, betrouwbare en transparante beoordeling, onder meer via portfolio's en decentrale toetsing. Ook is gebruikgemaakt van bestaande kaders voor certificering en erkenning, waaronder post-mbo-, hbo- en wo-certificering, registeropleidingen, CPION-getuigschriften, edubadges, microcredentials en certificaten voor extracurriculaire activiteiten, in samenhang met BA1 uit het onderzoekskader mbo.

Bijlage 3: Kijkrichting op formeel, non-formeel en informeel leren

In het kader van NAPL worden de definities van leren gehanteerd uit de LLO-verkenning uit november 2025: "Eindrapport – Onderzoek Verbreding wettelijke taak LLO". In het rapport wordt benadrukt dat leren niet beperkt is tot (onbekostigd) formeel onderwijs. Het omvat non-formeel leren (cursussen, trainingen, certificaten zonder wettelijk diploma) en informeel leren (op de werkvloer, in de praktijk, via zelfstudie).

In de verkenning worden de volgende typen beschreven:

1. **Formeel LLO:** dit bestaat uit onderwijs en opleidingsprogramma's die toegankelijk zijn voor volwassenen en tot een formeel diploma leiden. Hierbij gaat het om mbo-programma's en diploma's (BBL, BOL), hbo Ad's, Bachelors en Masters, wo Bachelors, Masters en PhD's, en niveauverhogende educatietrajecten en tweedekansprogramma's (VAVO). Hierbij kan het gaan om bekostigd en niet-bekostigd onderwijs aangeboden door bekostigde onderwijsinstellingen en niet-bekostigde onderwijsinstellingen.
2. **Formeel LLO (delen):** dit bestaat uit delen van formele kwalificaties (derde leerweg in het mbo en mogelijk in de toekomst microcredentials (mbo/ho) die onderdeel zijn van een formele opleiding). Ook gaat het hierbij om de praktijkverklaringen die opgenomen zijn in de mbo-verklaring. Dat het leren non-formeel plaatsvindt (werkplekleren), doet niets af aan het idee dat het leren een onderdeel van een formele kwalificatie (werkprocessen) afdekt.
3. **Non-formeel LLO:** dit bestaat meestal uit kortere opleidingen en trainingen die toegankelijk zijn voor volwassenen en niet tot een door de overheid erkend diploma leiden. In praktijk wordt vrijwel alle niet-formeel onderwijs (opleidingen/cursussen) niet door de overheid bekostigd.
Binnen non-formeel onderwijs kan een onderscheid gemaakt worden tussen:
 - Cursorische opleidingen en trainingen waarbij de opleiding beschreven is in termen van leeruitkomsten en waarbij examinering/assessment plaatsvindt. Deze trajecten leiden tot een certificaat of kwalificatie. Hierbij kan gedacht worden aan privaat onderwijsaanbod (dat ingeschaald is in het NLQF7). Hierbij gaat het eveneens om sectoraal vastgestelde en gereguleerde nascholingstrajecten en structuren zoals die bestaan in bijvoorbeeld de zorg en advocatuur.
 - Cursorische opleidingen en trainingen die niet met een examen/assessment worden afgesloten. Hierbij kan het gaan om trainingen en opleidingen waarbij de lerende een aanwezigheidscertificaat krijgt. Ook non-formele educatietrajecten kunnen hieronder vallen.
 - Maatwerktrajecten waarbij onderwijsaanbieders samen met de klant (werkgever, werknemer, lerende, UWV etc.) trajecten opzet die gericht zijn op het oplossen van een specifieke skillsvraag. Hierbij kan het gaan om specifieke professionele trainingen, maar ook maatwerktrajecten (voorschakeltrajecten) waarin basisvaardigheden en beroepstoeleiding gecombineerd worden.
4. **Informeel LLO:** Hierbij gaat het om leren buiten geplande en geïnstitutionaliseerde activiteiten. Dit kan uit eigen interesse plaatsvinden, zowel tijdens werktijd als daarbuiten.

Bijlage 4: Achtergrondliteratuur

Collin, J. & Smith, E. (2021). *Effective Professional Development: Guidance Report*. Education Endowment Foundation

Darling-Hammond, L., Hyster, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute.

Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development. Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181-199. doi.org/10.3102/0013189X08331140.

Garet, M. S., Porter, A. C., Desimone, L., Birman, B. F., & Yoon, K. S. (2001). What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4), 915-945. doi.org/10.3102/00028312038004915.

Imants, J. & Van der Wal, M. M. (2020). A model of teacher agency in professional development and school reform. *Journal of Curriculum Studies*, 52(1), 1-14, doi.org/10.1080/00220272.2019.1604809.

Leeuw, F. D. (2003). Reconstructing Program Theories: Methods Available and Problems to be Solved. *American Journal of Evaluation*, 24(1), 5. doi.org/10.1016/S1098-2140(02)00271-0.

Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2018). Evaluating teachers' professional development initiatives: Towards an extended evaluative framework. *Research Papers in Education*, 33(2), 143-168. doi.org/10.1080/02671522.2016.1271003.

Sims, S., & Fletcher-Wood, H. (2021). Identifying the characteristics of effective teacher professional development: A critical review. *School effectiveness and school improvement*, 32(1), 47-63.

Van Veen, K., Zwart, R., Meirink, J., & Verloop, N. (2010). *Professionele ontwikkeling van leraren: Een reviewstudie naar effectieve kenmerken van professionaliseringsinterventies van leraren*. ICLON/Expertisecentrum Leren van Docenten.

Visscher, A.J., Dmshinskaia, N., Pellegrini, M., & Rey-Naizaque, A.R. 2025. (When) do Teacher Professional Development Interventions Improve Student Achievement? A Meta-Analysis of 128 High-quality Studies. *Educational Research Review*, 49. doi.org/10.1016/j.edurev.2025.100742.

Vrieling, S., Bendig, J., Wartenbergh, F., Scheerens, J., Van den Berg, D., & De Vos, K. (2022). *Professionalisering van leraren en docenten: onderzoek naar professionalisering in brede zin van evaluatie van de Lerarenbeurs*. CAOP, MOOZ en Centerdata.